

Sestry a bratři,

Předminulou neděli zde kázal Olin Běťák a krásně rozebral velké téma s názvem „Jména“.

Posléze mi doma došlo, že existuje jedno biblické slovní spojení, týkající se jména, kterému moc nerozumím a přitom ho často používám. Všichni ho často používáme. Někteří z nás možná každý den nebo snad i častěji. Je to první z proseb v modlitbě Páně, tedy „Otče náš, který jsi v nebesích, posvěť se jméno tvé.“ (BKR). Buď posvěceno tvé jméno (ČEP), ať se posvěť Tvé jméno (ČSP).

O co to vlastně prosíme? Co se má stát? Představujeme si pod tím něco? Rozumíme tomu? Zde se sám přeruším a zeptám se ještě jinak – je potřeba tomu rozumět? Když Ježíš řekne „vy se modlete takto“, tak se tak prostě modlíme, aniž bychom se v tom museli nějak babrat. Takový přístup je jistě možný, ale každý se s ním nespokojí. Ježíšovi záleželo na tom, aby mu bylo rozuměno, navíc jeho učedníci nebyli žádní velcí intelektuálové, ale prostí lidé. Ostatní prosby jsou i po 2000 letech srozumitelné – za příchod Božího království, kdy to na zemi bude vypadat jako v nebi, za obživu, za odpuštění, za to abychom s Boží pomocí obstáli v pokušení a ubránili se zlu.

Posvěť se jméno tvé, buď posvěceno tvé jméno, ať se posvěť Tvé jméno. Jméno. Boží jméno. Co to je za jméno? Na to se ptal už Mojžíš a uslyšel jméno, které vlastně žádným jménem, tak jak si ho představujeme, není. Jsem. Jsem, který jsem. Budu, který budu. Jako by Bůh řekl – Mojžíši, co ti je po tom! Pohanští bohové měli jména, dali jim je lidé. Ne tak Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův, toho si totiž lidé nevymysleli, sám se jim dal poznat. To jméno/nejméno – Jsem, zapisované tetragramem (4 souhláskami) JHVH, bylo stejně zakázáno používat. Z úcty, bázně. Používala se označení, tituly: Pán, Svatý Izraele, Všemohoucí, Věčný, Nejvyšší, Spasitel, Svatý budiž požehnán. V našich překladech Hospodin, to je slovanská náhrada Božího jména – nejvyšší vlastník, hospodář, Pán.

My křesťané smíme (po Ježíšově příkladu) Boha oslovovat Otče. Ale to neznamená, že je to oslovení jediné možné. Naopak. Včera jsme zpívali na kazatelském semináři pro mě neznámou křesťanskou píseň „Jmen mnoho má“. Začíná slovy: „Jmen mnoho má, Bůh jenž stvořil nás, nádherně je slaven v přirovnáních.“ Následně v jednotlivých slokách pokračuje, že Bůh je matkou (bezpodmínečná láska), otcem (ochrana, spravedlnost), starcem (moudrost) a dítětem (zvědavost, přímost, upřímnost). Jsou to tedy přirovnání, pokusy o ně, náhrady jména. Jménům se nějak podobají, ale skutečná jména to nejsou.

To, že Boha nenazýváme jménem, nám nemusí připadat zvláštní. Je to výraz odstupu, úcty. Když se někdo dostal na audienci k císaři, také ho neoslovil „Františku Josefe“, ale Vaše výsosti nebo Vaše veličenstvo. Netřeba pátrat v historii, děti ve škole učí paní učitelka, nevolají na ni Šárko, Marto, Veroniko (alespoň doufám), pro studenty je to pan profesor, pro vojáky pan generál. Přijede-li hlava státu, už se nemusíme klanět, ale oslovíme ho „Pane prezidente“ a ne Petře Pavle. Nepoužívání vlastního jména je ale nejběžnější v rodinách, kde jsou vztahy blízké, důvěrné. Děti neoslovují rodiče jmény a to ani, když jsou sami dospělí. A je to úplně přirozené. Na nepoužívání Božího jména a jeho nahrazování přepisy, popř. tituly vlastně není nic nepochopitelného.

To, že se jméno v určitých případech nepoužívá, ale neznamená, že na něm nezáleží. I nám záleží na dobrém jménu. Někdy chceme očistit své jméno. Nechceme, aby se naším jménem zaštiťovala nějaká lumpárna. A jsme zpět u prosby: „Posvěť se jméno tvé!“ Bůh je svatý, jeho jméno je svaté. Má Bůh se svým jménem nějaký problém, který je třeba napravit? Lze Boží jméno znesvětit?

Jsme v evangelickém sboru, odpověď hledejme v biblických textech. Ano, o znesvěcení božího jména se v nich lze dočíst. Např. dle proroka Malachijáše tak činí špatní kněží v Chrámu ledabylou službou, porušováním obětních předpisů. V knize Ezechiel se hovoří o tom, že židovský národ v babylonském zajetí je znesvěcením Božího jména. Toto zajetí a vyhnanství je sice vykládáno jako spravedlivý trest, za který si mohou Židé sami, ale v očích okolních národů jde o neschopnost jejich Boha je ochránit. A pak je tu význam třetí, zdaleka nejrozšířenější. Boží jméno znesvěcuje Boží lid nemravným chováním, modlářstvím, chamtivostí, nespravedlností, bezohledností vůči bližním, prolhaností, korupcí. Jak jsme slyšeli z proroka Ámose: „Za stříbro prodávají spravedlivého, pokorné zavádějí na scestí, rozvalují se na zabavených oděvech, vydřené pokuty propíjejí ve víně,... Tak znesvěcují moje svaté jméno.“

Takže ano, Boží jméno lze znesvětit. Bůh totiž podnikl extrémně riskantní pokus. Bůh svou pověst, svatost svého jména, vložil do našich rukou. Leží na nás obrovská odpovědnost. Samozřejmě, že Bůh zůstává Bohem bez ohledu na to, co děláme nebo neděláme. Ale to, jak jednáme, jací jsme, přímo ovlivňuje, jak se Bůh jeví v očích ostatních. Zde na Zemi jsme jeho svědkové, tedy máme jimi být, máme být obrazem Božím. Tím posvěcujeme jeho jméno. Vzpomeňme, jak je v písmu uvedeno Desatero: „Já jsem Hospodin,..“ Je tam Boží jméno, tedy přepis Božího jména. Kdo se ke mně hlásí, ten nebude lhát, krást, vraždit, podvádět, závidět, atd.. Má boží jméno posvěcovat, nikoliv znesvěcovat. Tedy žádné mystické zaklínadlo, ale docela praktická prosba, abychom Bohu nedělali ostudu...

Díváme-li se okolo sebe, zjišťujeme, že Bůh úplně dobré jméno nemá. Někteří mu vyčítají vše zlé, od válek přes přírodní katastrofy až po své nemoci a problémy. Jiné přestal zajímat, protože se jim zdá, že nepomohl, když něco potřebovali. Nefungoval. Další mu nic nevyčítají, prostě je nezajímá. A netuší, proč by měli zajímat Jeho. Někdo dospěl k tomu, že neexistuje, protože ho nikdo neviděl. Někoho odradili ujetí věřící, se kterými nelze rozumně mluvit a vůbec nejsou lepší než ostatní lidé. Nakonec jsou na světě i dnes církve, které podporují agresivní válku a oslavují válečné zločince. Modlitba slouží i k tomu, abychom si to vše přiznali. A něco s tím dělali.

Prosbou o posvěcení Božího jména nevyzýváme Boha, aby si ho dal do pořádku. Aby spustil nějaký čistící proces, jak když zapínáme správný program automatické pračky. Ale prosíme o to, abychom o něm dobře svědčili. S jeho pomocí. Jako jednotlivci i církve, Boží lid. Však je to modlitba společná (Otče náš, nejen můj) a jak si povšimlo mnoho moudrých lidí, není nijak výlučně křesťanská. Naprosto bez problému by se takto mohl modlit i zbožný žid. Takovým byl i Ježíš a jeho učedníci. Ta modlitba pro ně nebyla hádankou. Ani pro nás nemusí být složitá, záhadná, ani tajemná. Stačí jen připomenout biblický kontext. Už Mistr Jan Hus konstatoval, že Bůh je od věčnosti nesmírně svatý a nemůže se tedy více posvětit. Je to prosba, aby byl svatý v nás. Tak abychom svatě o něm mysleli, mluvili, a v jeho víře, naději a lásce stvrzení byli.

Amen.